

Asia: Hallituksen esityksestä laiksi kalastuslain muuttamisesta (VN/23589/2023)

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Lausunto

1 Johdanto

Tutkimuslaitos kiittää mahdollisuudesta tulla asiassa kuulluksi.

Tässä lausunnossa käsiteltävänä on hallituksen esitys kalastuslain muuttamisesta siten, että kalastonhoitomaksun (KHM) maksuvelvollisuuden yläikäraja nostettaisiin nykyisestä 64 vuodesta 69 vuoteen. Nykyinen maksuvelvollisuuden yläikäraja on ollut voimassa vuodesta 1997 alkaen. Maksuvelvollisuuden ylärajan esitetty nosto koskisi ensi vuoden alussa ja sitä myöhemmin 65 vuotta täyttäviä henkilöitä syntymäpäivästään alkaen, mutta ei vielä tänä vuonna 65–69-vuotta täyttäviä. Lausunnossa ennakoimme Luonnonvarakeskuksen olemassa olevan vapaa-ajankalastuksen tutkimus- ja tilastoaineiston pohjalta esitetyn lainmuutoksen vaikutuksia.

2 Lausunto

Maksukertymä

Lakiesityksen siirtymäsäännösesityksen myötä maksuvaroja kertyy vasta vuonna 2029 koko 65–69-vuotiaiden vapaa-ajankalastajien perusjoukolta. Vuonna 2020 heitä oli noin 196 000 henkilöä, joista pyydysten käytön perusteella maksuvelvollisia olisi ollut lakiesityksen mukaisessa tilanteessa noin 130 000 (66 %). Jos edelleen näistä vain 43 % (huom! vuotta 2005 koskeva "salakalastajien" osuuden arvio) suorittaisi kalastonhoitomaksun, ja jos 65–69-vuotiaiden kalastajien määrä ja maksutyypit (vuosi-, viikko-, päiväkohtainen) jakauma pysyisivät vuoden 2020 tasolla, olisi lainmuutoksen vaikutus näillä oletuksilla kalastonhoitomaksukertymään siirtymäajan jälkeen vuodesta 2029 alkaen noin 2,35 miljoonaa euroa vuosittain. Kuten perustelumuistio hyvin toteaa, vuotta 2029 ennen maksukertymä kasvaa portaittain uusien ikäluokkien tullessa maksuvelvollisiksi (tai oikeastaan useimmiten jatkaessa maksuvelvollisina). Edellä arvioitua maksukertymää pienentävät muutoksen voimaantulon alkuvuosina osaltaan hallinnolliset kulut liittyen esimerkiksi viestintään, jolla lakimuutoksesta jaetaan tietoa, sekä ehkä myös viive, jolla perusjoukossa muutoin maksunsa suorittavat henkilöt tiedostavat sääntömuutoksen ja siihen mukautuvat. Toisaalta nyt ehdotetulla KHM-pohjan laajentamisella voidaan välttää maksun korottamisen aiheuttama maksuinnokkuuden laskua koko maksuvelvollisten joukossa. Maksuvarakertymän reaaliarvoa laskee siirtymäajan edetessä enenevästi se, jos inflaatio pysyy v. 2021 edeltävää tasoa (1–2 %) huomattavasti korkeampana jatkossa, mutta kalastonhoitomaksua ei vastaavasti koroteta ennen kuin vuodesta 2028 alkaen.

Vapaa-ajankalastajan näkökulma

Tuorein Lukessa tehty mittaus kalastonhoitomaksun suorittaneiden 60–64-vuotiaiden henkilöiden vuosittaisen rahankäytöstä kalastukseen on vuodelta 2018, ja sen mukaan vähintään noin 56 %:lla tuon ikäluokan vapaa-ajankalastajilla oli välinehankintoja, ja 51 %:lle heistä kertyi kalastonhoitomaksun suorittamisen lisäksi muitakin suorita kuluja. Kun jälkimmäisessä ryhmässä

15.9.2023

2576/00 04 05/2023

esimerkiksi pelkästään polttoaineestoja tehtiin tyypillisesti 150 euron arvosta vuodessa, oli KHM:n osuus heille muuhun kulutukseen nähden pieni menoerä. Aineiston karkeuden vuoksi ei kuitenkaan saada tarkkaa kuvaa siitä, miten suurelle osuudelle tämän (tai tulevien vuosien 65–69-vuotiaiden) ikäluokan henkilöistä tämä maksu on ainoa tai kalastamista vähentävä menoerä. Jo nykyisin 64-vuotiaista KHM:n maksajista on eläkeläisiä runsas puolet, ja muutoksen myötä esimerkiksi tyypillinen eläkeläismies suorittaa maksua kuutena vuonna eläkeläispäivistään. Nykyisen maksuvelvollisuuden yläikärajan astuessa voimaan vuonna 1997 vastaava ajanjakso eläkeläispäivistä oli neljä vuotta.

3 Lausunnon tiivistelmä

Kaiken kaikkiaan esitys on selkeä ja hyvin perusteltu kokonaisuus. Mikäli lakimuutoksen ohjausvaikutuksia halutaan tuntea tarkemmin, voidaan esimerkiksi ”salakalastuksen” suhteellista osuutta lainmuutoksen voimaan astumista ennen ja sen jälkeen selvittää erillisellä projektilla Lukessa.

Jani Lehto

Johtaja, biotalous ja ympäristö

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 15.09.2023 klo 09:13:23.

Lausunnon valmistelija(t):

Jani Pellikka

Antti Iho, Heidi Pokki, Miikka Husa

Liitteet:

Tiedoksi: